

Politik Bilim

Küreselleşmeye ulusal sınır!..

Aykut Göker

“**National Innovation Initiative**” adı altında bir araya gelen, Amerikan üniversite ve iş çevrelerinden seçkin bir grubun hazırladığı, “**Innovate America**” başlıklı rapordan söz etmiştim. Raporda yer alan şu tavsiyeden de: “Eğer, Birleşik Devletler’in üretim kabiliyetleri deniz aşırı coğrafyalara doğru yer değiştirmeye devam ederse, ve bunun ardından **yenilikçi tasarım ve ARGE aşamaları da deniz aşırı coğrafyalara kayarsa**, ülke büyük bir güvenlik problemiyle karşı karşıya kalacaktır. **Bizim, en ileri teknolojilerin ve en iyi imalât tesislerinin sınırlarımız içinde kalmasına ihtiyacımız vardır.**”

COĞRAFYA DEĞİŞTİRMENİN POLİTİK EKONOMİSİ

Bu tavsiye, aslında, Rapor’da da savunulan “küreselleşme” sürecine ABD’nin **ulusal** çıkarları açısından bakışın çarpıcı bir örneği. “Birleşik Devletler’in üretim kabiliyetlerinin deniz aşırı coğrafyalara doğru yer değiştirmesi” ABD’nin sanayi kuruluşlarının, imalât faaliyetlerini, ABD’de değil de, örneğin, Çin’de, Tayvan’da, Malezya’da, Vietnam’da yürütmeleri demek. Yer değiştirmenin nedeni malûm: O coğrafyalarda ucuz girdi temin imkânları geniş; çevre açısından daha esnek kurallar uygulanıyor; sağlanan başka kolaylıklar var. Böylece, sınıflî mâliyetler düşürülebiliyor; bu imkânın üzerine ana vatandaki teknoloji üstünlüğü de eklenince, dünya pazarlarında büyük bir rekabet üstünlüğü kazanılıyor... Firmalar gittikleri ülkelerde elde ettikleri kazançlarını ana vatana transfer ettikleri sürece, imalâtın başka coğrafyalara kaydırılmış olmasında bir sorun yokmuş gibi gözüküyor; ama, bu “**yer değiştirme devam ederse**” ve imalât süreçlerinin ardından, “**yenilikçi tasarım ve ARGE aşamaları da deniz aşırı coğrafyalara kaydırılırsa**”, işte o zaman, ABD açısından durum kötü!

Niçin kötü? Cümle âlem biliyor ki, üretim sürecinde, asıl katma değer, yeni ürün ve hizmetlerin, yeni üretim yöntemlerinin geliştirildiği tasarım ve ARGE faaliyetleriyle yaratılıyor. Tasarım ve ARGE yeteneğine sahip olanlar, geliştirdikleri yeni ürünü, başka rakipler ortaya çıkıncaya kadar, istedikleri fiyata satabiliyorlar. Ya da, geliştirdikleri ürünlere farklı özellikler kazandırarak, bunları, yüksek fiyatlarla pazarlayabiliyorlar. Ama, tasarım ve ARGE faaliyetleri de başka coğrafyalara kaydırılırsa, bu faaliyetleri tekelinde tutma sonucu kazanılan üstünlüklerin gidilen coğrafyaların toplumlarına kaptırılması riski var. Çünkü, oradaki tasarım ve ARGE faaliyetlerinde, kaçınılmaz olarak, o coğrafyaların insanları [da] çalıştırılacak. O insanlar, firmanın üstünlüğünün kaynağı olan yenilik yapma ‘kabiliyetinin’ dayandığı ve kendi tekelinde tuttuğu bilgileri ve bunların nasıl üretildiğini öğrenecekler. Yâni, o güne dek, sadece imalât işlerinde çalışarak bir ürünün **nasıl üretildiğini** öğrenmiş olan bir toplumun fertleri, bu kez, ürettikleri ürünün **niçin öyle tasarlandığını da** öğrenecek; bunu öğrenince, kendileri de yeni ürünler geliştirmeye başlayacak; son çözümlemede, rekabet üstünlüğünde belirleyici olan firmanın bilgi tekelini kırarak bu üstünlüğü ellerine geçireceklerdir.

YA BİZİM COĞRAFYAYA DA GELMEZLERSE...

Bu riske, üretimi top yekûn taşımının (imalât, tasarım, ARGE) terk edilen ülkede yaratacağı istihdam sorununu; bunun yol açacağı toplumsal sorunları da katın. Onun içindir ki, ABD’deki National Innovation Initiative, “**bizim, en ileri teknolojilerin ve en iyi imalât tesislerinin sınırlarımız içinde kalmasına ihtiyacımız vardır**” diyor. Sadece Amerikalılar mı böyle düşünüyor? AB’nin Batı Avrupa cenâhı, geleneksel imalât sanayilerinin bile AB’nin Orta ve Doğu Avrupa cenâhına kaymasının yarattığı sorunları çözebilmeyen telâşında. Öyle anlaşılıyor ki, zâten güçlülerin ulusal motifleriyle örülmekte olan “küreselleşme” sürecinin

tasarımcıları bile, pratikte aldıkları sonuçları değerlendirerek bu sürece **yeni ulusal sınırlar** koyma aşamasına geldiler.

Peki, bilim, teknoloji ve sanayinin egemenleri “küreselleşme” ile ilgili ulusal çıkar hesaplarını yeniden yapırlarken, bütün umudunu “küreselleşmeye” ve bu süreçte Orta ve Doğu Avrupa ya da Asya yerine bize gelecek ya da bizi bırakıp o coğrafyalara gitmeyecek; üstelik, tasarım ve ARGE faaliyetlerini de bizim coğrafyaya nakledecek **sermayeye** (“âkîl” adamlarımızın söylediklerine göre, artık, ayırımız gayrımız kalmadığı için ‘**yabancı** sermaye’ demememiz gerekiyormuş; onun için sadece ‘sermaye’ dedim!) bağlamış olan ülkemizin hâli nice olacak?

<http://www.inovasyon.org>

CBT. 24 Aralık 2005